

БЕЛАРУСКАЯ
МОВА

ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ
ДЛЯ ШКОЛЬНІКАЎ
І СТУДЭНТАЎ

РЕПОЗИТОРИЙ БГУ

Да арт. *Анама-
стычны слоўнік*.
В. Лемцюгова.

АНАМАСТЫЧНЫ СЛОЎНІК, лексемны слоўнік, у якім фіксуюцца асабовыя найменні.

Паводле тыпу пералічаных аб'ектаў выдзяляюцца: 1) **тапанімічныя слоўнікі** — утрымліваюць географічныя назвы — найменні родных аб'ектаў (гідронімы), асабовыя імёны ўнутрыгарадскіх аб'ектаў (урбанонімы), назвы сельскіх паселішчаў (камонімы) і г. д., 2) **антрапанімічныя слоўнікі** — змяшчаюць асабовыя найменні чалавека (прозвішчы, уласныя імёны, імёны па бацьку і інш.).

Тапонімы Беларусі сабраны ў цыклах выданняў «Слоўнік назваў населеных пунктаў...» Я. Рапановіча (па абласцях; 1977—86), у працы

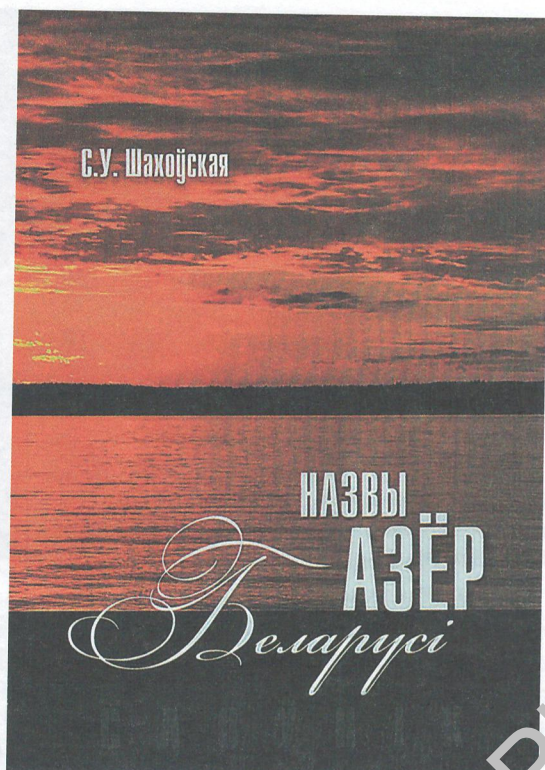
«Краткий топонимический словарь Белоруссии» В. Жучкевича (1974), а таксама ў дзясятках іншых лексікаграфічных выданняў: «Анамастычны слоўнік Гродзеншчыны» (ч. 1, 2005; каля 10 500 адзінак), «Анамастычны слоўнік Мінскай вобшчыны» В. Рагаўцова і С. Кечык (2000; каля 6000 адзінак), «Айканімія Гомельшчыны» Н. Бугамольнікавай і А. Станкевіч (2003; каля 3800 адзінак), «Віцебшчына ў назвах вуліц» Г. Мезенка (ч. 1—2, 2008; каля 5500 адзінак), «Назвы азёр Беларусі» С. Шахоўскай (2014; 3746 адзінак) і інш.

Значным набыткам беларускай лексікаграфіі з'яўляецца слоўнік «Назвы населеных пунктаў Рэспублікі Беларусь» пад рэдакцыяй В. Лемцюговай (па абласцях; т. 1—6, 2003—10).

Беларускія антрапанімы (уласныя імёны, імёны-мянушкі, імёны па бацьку, прозвішчы) зафіксаваны ў «Беларускай антрапаніміі» М. Бірылы (ч. 1—3, 1966—82).

Уласныя імёны ў розных аспектах апісаны ў выданнях «Слоўнік асабовых уласных імён» М. Судніка (2-е выд., 2005; больш за 2500 адзінак), «Слоўнік асабовых уласных імён» Г. Усціновіч (2011; каля 2500 адзінак), «Слоўнік бе-

Тып паселішча	Назва на беларускай мове	Род (лік)	Парадыгма скланення	Транслітарацыя на лацінку	Назва на рускай мове
п.	Граза	ж.	-зы, -зой і -зою, -зе	Hraza	Гроза
п.	Межы	мн.	Меж і Межаў, -жамі, -жах	Mieży	Межи

Да арт. *Анамастычны слоўнік*. Вокладка кнігі «Назвы азёр Беларусі» С. Шахоўскай. 2014.

ларускіх імёнаў» (2009; больш з 2000 адзінак) і «Слоўнік беларускіх імёнаў і сямейна-родавых паняццяў» (2013; больш з 2000 адзінак) І. Яшкіна, а таксама ў калектыўным «Анамастычным слоўніку твораў Якуба Коласа» (1990; каля 6000 адзінак). Беларускія ўласныя імёны з іх адаптацыямі ў рускай мове падаюцца ў «Слоўніку асабовых уласных імёнаў» У. Сарокі (2000; каля 2780 адзінак).

Адзіныя слоўнікам, дзе пад адной вокладкай сабраны псеўданімы і крыптанімы беларускіх пісьменнікаў, з'яўляецца «Слоўнік беларускіх псеўданімаў і крыптанімаў (XVI—XX стст.)» Я. Саламевіча (1983; каля 5000 адзінак).

Слоўнікавы артыкул навуковага антрапанімічнага слоўніка можа ўключаць граматычную, этымалагічную, частотную, функцыянальную, семантычную інфармацыю пра ўласныя імёны:

ЦІХАН, канан. правасл. Тихон. Вытворныя:

1) ад асновы Ціхан з суфіксамі -ец, -ка, -яка: *Ціханец, Ціханка, Ціханяка*; 2) ад усечанай асновы Ціх- з суфіксамі -ја, -ька: *Ціша, Цішка*. Зарэгістравана *Ціхан* Бр. в. Драг., Ів., Кам. (45), Лун., Малар., Пін.; Мін. в. Люб. (27), Мал. *Ці-*

ханец Бр. в. Кобр. *Ціханка* Бр. в. Драг., Ів., Пін. *Ціханяка* Бр. в. Ів. *Ціша* Бр. в. Малар. *Цішка* Бр. в. Бар. У XVI—XVIII стст. *Тихон*, *Тифон* (па адной фіксацыі), *Тиш* (4), *Тиша* (4), *Чышка*, *Тихно* (3) БА I 161.

(«Беларуская антрапанімія» М. Бірылы)

Слоўнікі, прызначаныя для масавага чытача, маюць спрощаную мікраструктуру:

Ціхан (разм. Ціхон, Цішка)

Ціханавіч, Ціханаўна — Тіхон

(«Слоўнік асабовых уласных імён» М. Судніка)

Ціхан, Ціхавіч, Ціханаўна

Тихон, Тихонувіч, Тихонувна

(«Слоўнік асабовых уласных імёнаў» У. Сарокі)

Д.В. Дзятко.